

سیاست و مدیریت از دیدگاه امام علی (ع)

مؤلف: محمد تقی رهبر

BP
/۳۸/
۰۹/
س۹
ر۹

رهبر، محمد تقی، ۱۳۱۴، مترجم و شارح: سیاست و مدیریت از دیدگاه امام علی (ع) / ترجمه و نگارش محمد تقی رهبر، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۷۹
ص: ۱۴۱

ISBN 978-964-7126-09-0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتاب حاضر ترجمه و شرح نامه امام علی (ع) به مالک اشتر از نهج البلاغه است. ۱. علی ابن ابیطالب (ع). امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - نقد و تفسیر. ۲. علی ابن ابیطالب (ع) امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. سیاست. ۳. اسلام و دولت. ۴. علی ابن ابیطالب (ع) امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نامه ها. ۵. علی ابن ابیطالب (ع) امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - مدیریت. الف. علی ابن ابیطالب (ع) امام اول ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه برگزیده شرح.
ب. سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل. د. عنوان: نهج البلاغه برگزیده شرح.
BP ۳۸/۰۹/۹۹ م/س ۲۹۷/۹۵۱۵ رش / ن
کتابخانه ملی ایران
۳۷۸۲۰-۷۸ م

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

سیاست و تدبیر جامعه، از آنرو که از مهمترین مسائل حیاتی انسان است، همواره سرلوحه اندیشه و برنامه پیامبران و مصلحین بزرگ و فلاسفه و اندیشمندان بوده است.
پیام آوران الهی هرگز به مسیر حاکمیت عصر خویش بی تفاوت نبوده، و بلکه بمنظور تامین منطقی و مشروع این بُعد اساسی وجود انسان، برنامه و طرحی متناسب با زمان، داشته اند. و موضع گیری های قاطع آنان در برابر حکام جور، و هشدارهای لازم به انسان ها در تخلف از اطاعت اینان و رروآوردن بخداوندگار جهان، و تسلیم در برابر فرامین و قوانین او، که اصل مشترک همه ادیان الهی بوده است، سرفصل این مقال و اساس ترسیم سیاست کلی مکتب های توحیدی قرار گرفته است.

با توجه به مضمون آیه کریمه:

«وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ».

در میان هر ملتی پیامبری فرستادیم تا مردم را به

سیاست و مدیریت

از

دیدگاه امام علی علیه السلام

مؤلف

محمد تقی رهبر

ناشر

شرکت چاپ و نشر بین الملل

لویت چاپ پنجم - زمستان ۱۳۸۷
چاپ و صحافی چاپخانه نیک
شمارگان ۳۰۰۰ نسخه
قیمت ۱۲۰۰۰ ریال

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۷۱۲۶-۰۹-۰

حق چاپ محفوظ است

WWW.intlpub.ir

E-mail: intlpub@intlpub.ir

پرستش خدای یگانه و روگردانی از سرکشان
فراخواند. (سوره نحل / آیه ۳۶)

و آیه مبارکه:

«لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ، وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ».

ما پیامبرانمان را با دلائل روشن فرستادیم و کتاب و
میزان بدیشان دادیم، تا مردم در قسط و عدل پا برجا
شوند، و آهن را که موجب هراس و پروا گرفتن
(متجاوزان) و دارای منافع برای مردم است، نازل
کردیم. (سوره حدید / آیه ۲۵)

باین نتیجه می‌رسیم که: سرلوحه کار پیامبران، دعوت به
اطاعت و عبودیت خالص «الله» و سرپیچی و تخلف از فرمان
«طاغوت» ها بوده است، و نیز اقامه قسط در سایه تعالیم الهی و
کتاب آسمانی و موازنه عدل، که ضامن اجرای آن نیز در برابر
کارشکنی‌های سرکشان و مستکبران، سلاحی است که معمولاً از
آهن ساخته می‌شود.

با توجه به مضامین فوق، و مشابه آن، جای تردید برای کسی
باقی نمی‌ماند، که تدبیر و سیاست جامعه بشری، مطلبی است که
سرآغاز کار رسالت داران الهی و مکاتب آسمانی قرار دارد.

آنچه براین اصل مسلم می‌افزایم اینکه: اسلام بهمان نسبت
که با خصلت جاودانگی و جامع‌الاطراف بودن قوانین و
احکامش، بر ادیان گذشته برتری دارد، در جهت تدبیر و سیاست
جامعه انسانی و اسلامی نیز، از ویژگی و امتیاز خاصی برخوردار
می‌باشد. بدین معنی که: توجه به سرنوشت جامعه و شیوه
حکومت، و قوانین و احکام مربوط باین باب، از پرمهم‌ترین
فصول این شریعت والای الهی و جاودانی است.

همانگونه که روش پیامبر اکرم در تصدی زمامداری امت، و

نشان دادن راه عملی حاکمیت الهی و عهده‌دار گشتن امر رهبری،
حکومت، سیاست، قضاوت، جنگ و صلح، معاهدات و روابط
مسلمین با دیگر مردم در داخل و خارج کشورهای اسلامی و دیگر
مسائل اجتماعی، سیاسی، بهترین گواه مدعا است.

* * *

در تداوم خط رهبری مقام نبوت، که در امامت امت اسلامی
تبلور می‌یابد، علی علیه السلام که به اقرار عامه مسلمین از صدر
اول تا کنون، برترین چهره تاریخ اسلام پس از پیامبر است و بنا به
نص صریح پیغمبر و بیعت آگاهانه مسلمین، عهده‌دار رهبری کامل
امت اسلام را بعهده گرفته، و در برهه خاصی از زمان، زمینه
تصدی خلافت و سیاست جامعه اسلامی برای او فراهم گردیده
است، در شیوه جهاننداری بگونه‌ای عمل کرده که به راستی ترسیم
عملی حاکمیت خالص حق را متجلی می‌ساخته است. حاکمیتی
که از ریاکاری و دغلبازی‌های سیاست‌های معمولی جهان بدور
بوده و از محور حق و عدل بقدریک سرموئی منحرف نگشته و
مصلحت دین و مسلمین و رضای خالق را منظور داشته است. و از
این ایده و آرمان به کرات و با عبارات گوناگون حکایت کرده. از
جمله:

«بخدا اگر جهان را با هر آنچه در آنست به من
بدهند که با گرفتن پاره‌ای جو، از دهان موری،
خدا را معصیت کنم، بدین خطا تن در نخواهم
داد.»

«بخدا اگر مرا در زنجیر نهند، و شب هنگام،
روی خار بیابانها کشند، برای من بهتر است تا
اینکه در قیامت به دیدار خدا روم در حالیکه در
حق یکی از بندگان اوستم کرده باشم.»

«حکومت بر شما بقدریک کفش کهنه برای من
ارزشی ندارد، اگر نتوانم داد مظلوم را از ظالم

بستانم.» (نهج البلاغه)

در عمل نیز نشان داد که او تنها به رضای خدا می اندیشد و بس، مادیات، لذت، شهرت، منصب، مال، کاخ، عنوان و مقام. از نظر حق بین او به مسخره گرفته می شوند. در آن زمان که در اوج قدرت بود، گریه ها و مناجاتش در دل شب، قلب شیفته هر عارفی را ذوب می کرد. همانگونه که اشک ترحم نسبت به ایتام و مستمندان و مستضعفان، در روشنائی روز و تاریکی شب بر سیمای نورانبش می ریخت. قاطعیت در حق و عدالت را بگونه ای راج می نهاد که نزدیکترین افراد فامیلش، طمع آنرا نداشتند که در پرتو حکومت او، ذرة المثلقالی از بیت المال، و یا بعنوان دیگر، سوء استفاده کنند. در اجرای حق سخت کوش بود، و در خدمت خلق و جلب رضای خالق بی قرار و در برابر دشمنان خدا و خلق قاطع، خشمگین، مصمم و سازش ناپذیر.

علی (ع)، برای بشریت گفتنی بسیار داشت، و برای تاریخ ارمغانهای بیشمار آورد. این ارمغانها را با سخنان و خطبه ها، نامه ها و عهدنامه ها، در هر فرصت و مناسبت، گفت و بیان کرد. نهج البلاغه که بخشی از سخنان پیرای و اعجاز گونه اوست، نموداری از معارف و حکم و مواعظ و رهنمودها و دستورهای او است که بحق درباره آن گفته اند: فراتر از کلام مخلوق و فروتر از کلام خالق.

از میان این آثار حکمت و بلاغت، یکی از نامه های او را که بحق باید جامعترین دستور و آئین نامه برای جهاندارى، سیاست، مدیریت و ترسیم اصول اساسی حاکمیت اسلامی دانست، برگزیدیم. نامه ای که او به یار وفادارش «مالک ابن حارث اشتر نخعی» نوشت آنگاه که فرمانروائی سرزمین مصر را بدو سپرد، تا در تدبیر کار آن سرزمین و مردمش بکوشد. این آئین نامه باید سرلوحه کار هر دولت، و حکومت، و مسئول در جامعه اسلامی، بلکه کل بشریت، قرار گیرد.

براین نامه شرح بسیار نوشته اند، و هر کس بقدر بضاعت خویش در پیرامون آن، قلم فرسائی کرده و براستی می توان گفت هنوز، در حد شایسته، حق آن ادا نشده است. دیگر نکته اساسی اینست که در خواندن و نوشتن و شرح و تفسیر، باید از حد یک تحقیق علمی فراتر رفت. بیاید هر حاکم و زمامداری، وزیر یا مدیر مسئولی، و هر کس هر کجا نشسته و با سرنوشت جامعه سرو کار دارد، نسخه ای از آن را بعنوان سرمشق، داشته باشد. و بعنوان یک قانون با تدبیر و تأمل بخواند، و با تعهد و عمل، بکار گیرد، و آنگاه آثار تربیتی، اجتماعی و سیاسی آنرا مشاهده نماید.

با توجه باین مقدمه بود که ما بر آن شدیم نامه جاویدان علی (ع) را آورده و فرازهای مختلف آنرا با ذکر عناوین و ترجمه و توضیحی کوتاه به ترتیب اصل، از نظر بگذرانیم. اینکار برای سهولت مطالعه بوده که خواننده به آسانی بتواند موارد خاص را شناسائی کند. در عین حال مدعی نیستیم چیزی تازه آورده ایم. آنچه همیشه تازگی دارد، متن سخنان پیرای علی (ع) است که اساس و محور است، و جذابیت آن را دست زمان کهنه نخواهد کرد.

انتظار می رود، در این لحظات بسیار حساس که با رهبری بزرگ وارثی از دودمان پاک علی (ع)، آرمان آن حضرت، که حاکمیت اسلام است تحقق می یابد، و اساس جمهوری اسلامی، در ایران استوار گشته، و امید مسلمانان و مستضعفان جهان را شکوفا ساخته است، احکام و قوانین الهی، و قسط و عدل اسلامی، بر اساس رهنمودهای قطب دایره ولایت، و فرامین مبارک امام امت خمینی کبیر، که رشحه ای از دریای بی پایان باب مدینه علم است، به مرحله اجرا درآمده، و با گسترش اسلام به سطح گیتی، زمینه انقلاب مهدی (عجل الله تعالی فرجه) فراهم آید.

«بعون الله و مئه» محمد تقی رهبر

واحد سیاسی — سازمان تبلیغات اسلامی ۶۲/۱/۱۵

معرفت امام علی بن ابیطالب (ع) به نورانیت وقتی حاصل خواهد شد که مقامات معنوی و الهی آن حضرت بر تو آشکار باشد و به یقین بدانی که آن «عزیز الوجود» آئینه تمام‌نمای جمال و جلال خداوند است و بدون معرفت او نتوان به معرفت خدای بزرگ رسید. چنانچه مولا امیرالمؤمنین علیه السلام: در پاسخ سلمان و ابانر «رضوان الله علیه» که از حضرتش در باره معرفت او به نورانیت سؤال کرده بودند، فرمود:

«مَعْرِفَتِي بِالنُّورَانِيَّةِ مَعْرِفَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ ، وَ مَعْرِفَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ
بِالنُّورَانِيَّةِ هُوَ الَّذِي خَالِصٌ»
«معرفت من به نورانیت معرفت خدای بزرگ است، و معرفت خدای بزرگ به نورانیت همان دین خالص است.»

پس ای طالب هدایت ! امام علی‌سلام الله علیه را به علو مقام و منزلتش در نزد خدای بزرگ بشناس و به او معرفت داشته باش.

Politics and Management From the Viewpoint of Imam Ali (p.b.h)

By:

Mohammad Taghi Rahbar

شرکت چاپ و نشر بین الملل

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۷۱۲۶-۰۹-۰

فروشگاه مرکزی - تهران - میدان فلسطین

تلفن: ۸۸۶۰۲۸۴۴ - ۸۸۲۱۹۸۰

Email: intlpub@intlpub.ir

WWW.intlpub.ir